

REDACȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20

ABONAMENTUL

Pe un an .. 24 cor.

Pe jumătate an .. 12 "

Pe 1 lună .. 2 "

N-ri de Duminică pe an 4

coroane.

Pentru România și America

10 coroane.

Pentru România și străinătate

numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Deak Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE

de un sir garmond: prima dată 14 bani; a doua oară 12 bani; a treia oară 8 bani de fiecare publicație.

Manuscripte nu se inapoiază.

Telefon oraș și comitat 502

Primejdia bisericii sârbești.

Am anunțat, că congresul național al bisericii gr. or. sârbe a timbrat prin o hotărâre adusă aproape unanim, de *eschroc* pe capul bisericii sârbe: George Brancovici, patriarhul din Carloviț, pentru-că conform raportului comisiunii de controlare a socotelilor, pe vremea când era episcop în Timișoara a frustrat cu șeptezeci de mii coroane averea bisericii. În urma acestei hotărâri, Congresul l'a somat pe patriarh să restituie suma defraudată și și-a exprimat dorința, că va demisiona însuși din dignitatea ce ocupă, pentru-că rămânerea lui în scaun va fi în detrimentul bisericii și a liniștii poporului sârb.

Hotărârea aceasta aruncă o vie lumină asupra stărilor desolate ce s'au înstăpănit în biserica coreligionarilor nostri sârbi. Ea este însă totodată și o dovadă, că adevărul poate fi întunecat de azi pe mâne, dar la sfârșit el totuși trebuie să triumfe.

Cine este responsabil pentru acest desăvârșit faliment moral ce s'arată în sinul bisericii sârbești?

Putem afirma cu toată hotărârea, că nimeni altul decât însuși guvernul. Toate guvernele câte s'au succedat, au tratat într'un mod nespun de hasard capitalul moral al bisericii: introducând politica în sinul bisericii sârbe.

Acuza aceasta îl privește și pe guvernul actual. Și guvernul acesta n'a făcut decât să continue politica detestabilă inaugurată de guvernele precedente împotriva nenorocitei bisericii sârbe. Ministrii-presidenti își priveau de o adevărată misiune a împedecă dezvoltarea pacinică a acestei biserici prin faptul că sub titlul de *supremă inspecțiune* s'a nisuit să constrângă biserica sârbă la tot mai multă tolerare a amestecului său, așa că ceea-ce art. de lege IX: 1868 i-a dat drept autonom, aceasta pentru biserica gr. or. sârbă, azi n'a rămas decât o literă moartă, atât de mult guvernele au trunchiat-o.

Guvernul pentru a-și asigura o influență hotărâtoare în conducerea bisericii, a ajutat totdeauna astfel de persoane în scaunele de dignitari, cari se pretau la roluri de instrumente oarbe ale guvernului, nu pentru interesele generale ale bisericii — fiindcă interesele bisericii nici odată nu o cer asta — ci pentru interese, vanități proprii personale. Din pricina aceasta Sârbii nici nu se adunau la Carloviț spre a sluji interesele bisericii lor — pentru-că aceasta a suferit mai mult — ci pentru-naționalității să poarte un răs-

boiu de exterminare împotriva antinaționalistilor.

Poporul sârb niciodată nu l'a voit pe George Brancovici de patriarh. Și e caracteristic, totuși el a devenit patriarh — din grația guvernului. Iar pentru-că guvernul l'a ajutat în șea, natural, i-a pretins contra-servicii. Așa a devenit capul bisericii, un simplu reprezentant, agent al guvernului, ca și oricare fișpan. Așa s'a putut întâmpla, că autonomia bisericii sârbe azi nu mai e o autonomie ca de pildă a noastră, ori a protestanților, ci o caricatură de autonomie. Atotputernicele guverne s'au amestecat în toate trebile interne ale bisericii, pentru-că patriarhul a tolerat aceasta, ba s'a simțit dator să-și organizeze partid în contra naționalistilor. Dimpotrivă guvernele l-au sprijinit din răputeri pe omul acesta indolent, care pentru interesele sale egoiste, a lăsat să se peardă cele mai sigure garanții ale autonomiei bisericii. Este numai o consecință firească a acestei decăderi morale faptele constatate de congres și hotărârea adusă asupra lor.

Încă în 1892 congresul descoperise o fraudă mai însemnată, săvârșită de patriarhul Brancovici și comisiunea înc'atunci a primit îndrumare să pună la cale încontra lui cercetare criminală. Dar iar a intervenit guvernul unguresc și l'a scăpat pe Brancovici. La propunerea guvernului, regele a uzat de dreptul său de a sista proces și congresul a trebuit să se mulțamească că a putut încassa pe cale civilă dela patriarh suma defraudată. În chipul acesta patriarhul și-a pus totdeauna în guvern nădejdea de scăpare, căruia avea să-i mulțamească și scaunul. Iată cum a ajuns guvernul unguresc să turbure pacea internă a bisericii unui întreg popor, voind să-l conducă cu bărbați infirmi în sens și bisericesc și moral.

Aproape două decenii au purtat un adevărat războiu de exterminare elementele naționaliste sârbe cu trădătorii intereselor bisericii sârbe. Rezultatul acestor groaznice lupte este: căderea rușinoasă a lui Brancovici. Și, caracteristic, acest om osândit moralicește pentru delapidare de bani ai bisericii, precum am anunțat și noi eri, a alergat din nou la Viena, să ceară *apărarea Regelui*, împotriva congresului!

Suprema corporațiune a bisericii sârbe, Congresul, l-a timbrat de *eschroc*, poporul încă nu-l poate suferi și el totuși prin ajutorul guvernului, împotriva sârbilor, vrea să-i conducă mai departe. Sârbii nu au și nu mai pot avea încredere într'ansul și el în halul în care a ajuns vrea prin *aju-*

torul guvernului să cârmuiască biserica și mai departe. Nu este oare și ca gândire aceasta un paradox?

»Budapesti Hirlap«, organul imperialismului maghiar, care mereu agită, împotriva autonomiilor bisericilor naționalităților, cari sunt fortărețele cele mai rezistente împotriva tendențelor de maghiarizare în numărul său dela 3 Februarie scrie: Desigur va căuta Brancovici apărare — *împotriva sentinței congresului, la patronul suprem al bisericii, la Rege. În afacerea aceasta va hotări Maj. Sa pe baza propunerii guvernului maghiar (?) (Unde rămâne deci autonomia? Și atunci îi va incumba datoriei guvernului maghiar ca revizuind sentința judecătorei de partid (?) a congresului (desigur acesta este dreptul său dispoitiv!) să servească dreptate (Guvernul?) nu patriarhului, ci bisericii gr.-or. sârbe, prin știrbirea ce i-s'a adus, când un for mai mult parțial decât drept (?) a timbrat pe șeful bisericii drept un simplu *eschroc*. Apărarea demnității morale a bisericii gr.-or. sârbe împotriva congresului este de datoria guvernului maghiar.*«

Ne mai pomenit! Guvernul unguresc este chemat să apere demnitatea morală a bisericii sârbe, împotriva sârbilor, a Congresului. Și toate acestea sub titlul dreptului de supremă inspecțiune! Doar tocmai aceasta a fost aci pricina, că guvernele s'au amestecat totdeauna în afacerile interne ale bisericii. Asta a avut drept rezultat, că patriarhul a considerat nu congresul (pe care nici în seamă nu l-a luat) de supremul seu for, ci pe guvernul unguresc. Guvernul, unde dreptatea se măsură totdeauna după cursul politice de zi. Noi facem responsabil guvernul de falimentul și rușinea ce a ajuns biserica sârbă, pentru-că atât el cât și predecesorii săi au amestecat politica în afacerile interne ale bisericii sârbe.

Și după toate acestea încă tot guvernul vrea să se impună de arbitru?

Discutarea amănunțită a acestui scandal nemai pomenit este de dorit din punctul de vedere al autonomiei noastre. Pentru-că deși noi, slavă Domnului, n'avem Brancovici — limpede nu este nici la noi. Fie din ticăloșie, fie din ignoranță și la noi sunt oameni cari cerșesc grația guvernului. Pretutindenea unde sunt oameni se nasc partide, idei. Ba interesele sunt cari îi grupează mai ales pe oameni. Și în biserica noastră sunt elemente, cari se grupează după interese, ca să se valideze. Aceasta e încâtva și natural. Dar să învățăm din pățania sârbilor. Să nu căutăm nici-odată în detrimentul fie cât de neînsemnat al auto-

Pentru castele, vile, sanatoare, spitale, hoteluri, fabrici, laboratoare, gări, casarme, biserici, școli, comune și orașe mici, cea mai ieftină iluminare e ceea-ce se poate face cu gazul Benoid. Flacăra ce corăspunde la 50 lumini costă pe oră numai 1-6 filleri.

Telefon 561.

Telefon 561.

**Mağyar Benoid-gáz
Részvénytársaság.**

Arad, Pécskai ut 13|14.

Fără acțelin! Ori ce primejdie eschisă! Cea mai simplă manuară! Epistole de recunoștință din patrie și străinătate. Patente din patrie și străinătate. Nenumărate premieri. Cei interesați primesc deslușiri detaliate.

Prospect gratuit, fără nici un contract.

miei să ne validăm, ori să ne menținem pozițiile. Cine stă în slujba bisericii, acela este d'aceia pus ca s'o servească. Cine pentru interese egoiste sacrifică interesele bisericii sale, fie chiar numai de formă — acela este un trădător. Fire-am fi puși în ori-ce înaltă poziție bisericească, să nu pierdem nici-odată din vedere, că suntem acolo pentru a sluji interesele bisericii și astfel mijlocit cele mai sfinte interese ale poporului românesc. Dacă nu se întâmplă ceva pe placul nostru, chiar să avem convingerea că aceasta ar fi în interesul bisericii, mai bine să renunțăm pentru totdeauna la ea, decât să deschidem ușile pentru guvern în ceta-tea vieții noastre bisericești.

Problema bisericii, nefiind o problemă de stat, guvernul nu-și poate aroga nici un fel de drept dispoitiv. *Dreptul de supremă inspecțiune nu poate forma bază în virtutea căreia guvernul să poată introduce politica în viața internă a bisericii. Chiar și posibilitatea trebuie la această tăiată!*

După catastrofa morală a bisericii sârbe mărturisim sincer privim cu oare care îngrijorare la viitor. Cu atât mai vârtos că se menține tot mai mult și în formă tot mai pozitivă știrea, că *Wekerle și Apponyi, pe baza acestui drept de supremă inspecțiune ar voi să ne aducă biserica în situație analogă cu cea a Sârbilor.* Asta sub pretextul, că Românii nu pot avea o autonomie mai largă ca Sârbii, pentru că situația de drept a ambelor biserici este analogă. Tesa este pusă în forma aceasta, pentru că la sârbi a isbutit deja să între prin spărturile oferite de desbinările lor, în interiorul autonomiei. Pentru tot omul cinstit însă teza ar suna așa: *sârbii să se bucure de aceiaș autonomie ca românii.* *Wekerle* văzând că la sârbi a ajuns la un rezultat, s'a înțeles cu Apponyi să urmeze și la noi politica aceasta. Dela noi depinde, ca să izbutească ori nu cu uneltirile sale. Blăstămat să fie acel român, care se va da drept instrument pentru acest scop. După veștile ce s'au colportat, Apponyi ar fi esoperat dela rege, ca numai cu acea condiție să încuviințeze

convocarea congresului care s'a întrunit la 1/14 Octomvrie 1906, dacă metropolitul îi va supune prealabil ordinea de zi a congresului, iar concluzele aduse să le comunice ulterior, în mod oficial cu guvernul.

Apponyi leagă deci de condiții încuviințarea congresului și anume pe baza dreptului de supremă inspecțiune a M. Sale. Și o face aceasta sub titlul de a *validita acest drept.* Aceasta e libertatea religioasă în Ungaria. Dupăcum se svonește, Apponyi a ordonat totodată, ca metropolitul să respecte aceste condiții negreșit și în viitor.

Aceasta din punctul de vedere al autonomiei noastre este un mare gravamen, pentru că în biserica noastră autonomă nu e obiceiul să se guverneze cu *ordonate regești.* Aceasta nici-odată n'a fost în biserica noastră și amestecul acesta necompetent nu poate fi tolerat fără nici o vorbă. Guvernul vrea să revizuiască, ceea-ce noi resolvăm în cercul de competență al autonomiei noastre. Ne apropiem deci cu un pas de nivelul bisericii sârbe. *Și despre toate metropolitul a tăcut ca și cum aceasta ar fi fost o afacere particulară a sa, deși acest fapt era de o colosală importanță. Fapta sa însă numai întărește punctul de vedere al guvernului. Că guvernul are anumite planuri față de biserica noastră, aceasta este neîndoios!*

Ca în tot locul și la noi sunt oportuniști, cari cred că asta nu înseamnă primejdie pentru biserica noastră. Ei se înșală însă amar. Tocmai așa au procedat guvernele și față de sârbi. Iar unde a ajuns biserica aceasta în urma uneltirilor guvernelor, asta o vedem în congresele sale. Și că din punct de vedere al maghiarizării guvernul își va vindica acelaș drept ca în biserica sârbă, e sigur. De acea e de regretat că afacerea n'a fost adusă în congres, ca acesta să fi putut energic protesta împotriva amestecului ilegal. Acum că vedem catastrofa din Carloviț, rugăm pe cei competenți, să lămurească pentru liniștea poporului român: *ce și cât este adevărat din svonurile ce se colportează din acest incident la adresa bisericii noastre naționale?*

Intoleranța strânsurei de pe malurile Dunărei indignază atât de tare pe cei dela »Népszava«, încât în numărul lor de ieri se simt îndemnați a scrie:

»Vorbește pentru ultima oară!« Așa au urlat, întrerupând, eroii analfabeți ai coaliției când vorbea azi în Dietă Juriga Nándor, deputatul național condamnat pentru agitație... »Vorbește pentru ultima oară«, urlau cu glas tare patrioții de lângă oala cu ciolanele, parte sătui, parte nesatisfăcuți încă... »E agonie asta«, zicea, pretinzând că face spirit, un conte pe care abea îl mai țin vinele și care aflând neîndestulitoare distracțiunile oferite de cursele de cai și cărți, și-a cumpărat mandat și acum umblă să se distragă în casina de pe țărmul Dunării. Iar turma analfabetă a respălit cu fericele răsete croncăneala spirituală a magnatului.

»Vorbește pentru ultima oară«, »E agonia lui« și alte întrepuri stupide au adresat analfabeții cu mandat pe acel deputat, pe care cu jumătate oră mai înainte l-au estradat judecătoria de clasă, să execute asupra lui sentința de mai mulți ani temniță, ce i-au croit dușmanii politici. Iși bat joc în chip disgustător, de cel pe care din ură politică l-au lipsit de libertate și ca niște asasini l-au înlăturat din drum. Au făcut ca banditul, care își învârte de mai multe ori cuțitul în inima victimei sale; au făcut ca lașul mizerabil, care îl scuipă și-i dă cu piciorul dușmanului legat și cu nepuțință de a mișca. Așa-s ei, asta e cavalerismul lor!

E, într'adevăr, disgustător ce fac paraziții de sub cupola palatului de pe țărmul Dunării!

Mărturisiri prețioase. Duminecă seara s'a ținut în Budapesta obicinuitul banchet anual al casinei magnaților. Din cupa lui Széchenyi a băut cu prilejul acesta contele Esterházy Moricz, care între altele a zis:

»Cauza răului din țară este, că la noi foarte ușor ajunge la rezultat îndoios cel-ce prin lozinci exagerate vrea să dirigă opiniunea publică...»

Cum sunt și cei din coaliție, — trebuia să a-daogă, pentru a exprima deplin adevărul.

Din România.

Intrunirea dela Craiova. Duminecă s'a ținut întrunire liberală la Craiova. Dela București erau așteptați șefii.

Gara era literalmente plină de lume. Primirea celor sosiți din București, a fost entuziastă. Au sosit d-nii D. A. Sturdza, Ion I. C. Brătianu, Vin-

FOIȚĂ ORIGINALĂ A «TRIBUNEI».

Figuri literare.

— M. Sadoveanu —

(Cu privilegiul unui nou volum.)

De Horia Petra-Petrescu.

Un nou volum de Sadoveanu.

Strigătul acesta de bucurie suntem obicinuiți a-l auzi de un timp încoace tot mai des.

Imi aduc aminte de primul volum. Când l-am văzut la librăria Ciurcu în galantar, am alergat repede să-l cumpăr. Era prea ademenitor, ca co-perță, ca înfățișare. Și câtă bucurie nu ne-a făcut volumul cel dintâiu de »Povestiri«! Trecea din mână 'n mână, i-se remarcau calitățile limbii și ale gândirii, era comentat cu tot focul nostru juvenil. Par'că-l văd și acum pe Nour-boierul din vremurile vechi.

În inimile noastre primitoare, calde, entusiaste, își făcea intrarea un scriitor român »nuvelistul« nostru, în care ne puneam toată încrederea și care ne întrupa pe scriitorul așteptat de mult.

De atunci au apărut încă 7 volume scrise de dl Sadoveanu — în restimp de 3 ani de zile. Munca aceasta te uimește, mai cu seamă dacă știi, că dl S. este unul din cei mai tineri scriitori în privința etății.

Unii din cetitori dau din cap. Vreau să zică: e prea mult ceea-ce produce. Din cele opt volume câte a scos, fatalmente trebuie să te găsească câte-va pagini mai neîngrijite. Nu-ți poți închipui ca dl S. să aibă timpul necesar să poată cisela

după cum ar voi cu tot dinadinsul materialul scris.

Alți cetitori — aceștia mai ranchiunoși — cearcă cu un întreg aparat eritic, cu un zel vrednic de o cauză mai bună, să aducă probe în defavorul talentului dlui S. Dar toate învinuirile și toate ascușurile personale — incompatibile cu o breaslă cinstită de critici literari — toate câte a înșirat Revista din Galați a dlui Sanielevici, sunt desmintite într'un mod evident de talentul real al dlui S., care persistă și va persista fiindcă este și poate să fie ceva.

Dovada cea mai bună este ecoul, pe care-l au volumele dlui S. în lumea noastră cetitoare. Dacă îți este dat să străbați prin pătura noastră inteligentă din Transilvania, te vei convinge, că nuvelele dlui S. se citesc cu mare interes și plăcere.

Cetitorii, cari se miră de prea marea productivitate a dlui S. au într-o câțva dreptate, când doresc volumele la distanțe mai mari. Firește, asta e chestie de temperament la un scriitor și precum nu poți pretinde dela o priveghetoare: cântă-mi numai dela orele 8 dimineața, până la 10, tot astfel nu poți face restricțiuni unui talent care se manifestă atât de frumos și atât de puternic. Cel mult să-i atragă atenția un critic literar cu reputație și cu autoritate stabilită, ceea ce până acuma nu s'a întâmplat.

Volumul despre care Vă vorbesc*) se prezintă în aceleași condiții bune ca și celelalte.

Ce captivează atenția publicului la nuvelistul nostru?

Dl Sadoveanu își alege — înainte de toate —

*) M. Sadoveanu, Mormântul unui copil, București, Minerva, 1906, p. 254, 2 Lei.

subiectele din viața noastră, românească. Pot să spună unii din critici ce vor vrea, pot să dea din umeri cu dispreț auzind de »Badea George« și de »Lelea Smaranda« — e fapt, că un public, și mai cu seamă publicul nostru, are mai mult interes pentru subiectele acestea — și cum să nu aibă când apropierea de clasa țărănească e atât de mare la noi? — decât de subiectele luate din sfera imaginației sau dintr'alte țări.

Și ar fi fals, ar fi absurd să fie altfel.

Dl Sadoveanu a știut să ne invoace trecutul, cu farmecul lui, pe care-l înțeleg în întregime numai cei ce sunt legați de glia noastră prin aceleași bătaii de inimă și aceleași gânduri. E drept, dl Sadoveanu încă nu ne-a dat pe terenul acesta bucata reprezentativă, pe care o așteptăm dela dsa, (Romanul *Șoimii* sunt numai o promisiune) dar — dacă nu ne înșeală privirile — vom primi din partea dlui ceea-ce promite.

Pe lângă aceste calități mai are o limbă frumoasă, cum nu o putem avea noi, cei din Transilvania decât, după foarte multe greutate. Ușurătatea aceasta în expresii, muzica suavă a cuvintelor întrebuintate, sunt ceva propriu fraților nostri din România. Și în dl Sadoveanu se reflectă cu mai multă tărie această calitate. Dl Sadoveanu e moldovean și întrebuintează și dlui moldovenism. Dar băgați de seamă cum primește dsa limba, cu cât bun simț și cu cât tact.

E un obicei bun să însemnezi cu creionul cuvintele necunoscute sau acelea, cari se disting prin frumsețea lor. Am făcut așa cu volumele dlui S. Cu câtă grijă întrebuintează provincialismele ici-colo, cu cumpăt, fără a abuza de acest drept al scriitorului, după-cum au făcut atâția

vinte elogiase meritele mari ale acestor doi domni pentru reușita atât de splendidă ale acestei sărbări românești, aranjate aci departe, departe de vetrele noastre părintești, de locurile noastre sfinte românești.

Oaspeții români cari au venit din depărtări ca să iee parte la sărbarea noastră românească au fost: Capelanul militar, părintele Iosif Serafin din Canjica, familia Lupeanu fostul amplotat militar în Mostar cu două domnișoare Eugenia și Octavia, apoi căpitanul Moga și sublocotenentul Popa din Canița, forestierul superior Bulbuc din Mostar, forestierul superior Ioan Aleman cu soția din Ilidze, inginerul Vasilie Lazar din Foinița, și sublocotenentul Vazovdanu din Mostar.

Din străinătate.

Lupta culturală în Franța. Ministrul cultelor Briand a înaintat prefectilor un circular referitor la condițiile de arândare a bisericilor.

Revoluționari ruși. În portul Pireu lângă Atena a fost arestat pe vaporul rus »Merk« matrozul Ivan Wahenewitsch, care prin purtarea sa a devenit suspect căpitanului. La ancheta ce i-s'a făcut s'au găsit 2 bombe și o mare cantitate de dinamită. Matrozul voia ca în drumul spre Neapole să arunce vaporul în aer. El a fost înaintat autorităților din Kronstadt.

Generalul Choltschewnikow acuzat ca aderent al ideilor revoluționare și judecat în 1905 la închisoare, a fost în urmă grațiat, de țarul Nicolae.

Noul cabinet montenegrean e compus din trei miniștrii. Radovici ia presiul, externele, finanțele și războiul; Michail Ioanovici internele și Terovici justiția și instrucția publică.

Noua lege a universității din Sofia, a fost votată în Sobranie. Punctele principale sunt: Studenții vor putea fi înscriși numai cei ce posed bacalauriatul ori cursul școlii militare. Studentele nu mai pot frecventa cursurile universității. Ministrul cultelor poate denumi profesori străini.

Rectorul e denumit de principe după comandata ministriului de Culte.

Criza ministerială sârbă. Cabinetul Pasici va fi silit să se retragă din cauza politicele comerciale greșite și după retragerea lui să speră o înțelegere grabnică în chestia conflictului vamal cu Austria. — Se vor retrage din actualul guvern Pasici, ministrul președinte, Protici dela interne și Putnic dela război. Cu formarea noului cabinet va fi însărcinat *Andrei Nicolici* actualul ministru al Cultelor. Afară de acesta mai rămân în guvern următorii ministrii actuali: *Trifcovi* la justiție; *Ioanovici* la lucrări publice și *Paciu la finance* iar portofoliile vacante se vor complecta cu *Petrovici* la interne, *Miskovici* la război, *Popovici* la comerț și *Ioanovici Liuba* la culte.

Afaceri culturale.

In chestia Fondului de teatru.

V.

La școala publică ni-s'a spus, nu se putea înscrie dl Bârsan fiind și prea târziu și neștiind nemțește.

Era vorba acum să se ia lecții particulare dela dl dr. Pohl. Și aceasta era greu, tot din cauza necunoașterii suficiente a limbei germane, limba lecțiilor. Dar dl dr. Pohl i-a dat să studieze un rol din o piesă, rugându-l, că după ce va fi studiat subiectul acela, să se prezenteze la dânsul, ca să vadă atunci, ce e de făcut. Iar dl Bârsan nu s'a mai prezentat la dl dr. Pohl.

Comitetul pentru anul școlar 1904/5 avea să țină cont de dispozițiunile concludului sus amintit al adunării generale din Brad, și de învățămintele celor petrecute în Berlin.

Adunarea generală pretindea ca să i-se prezenteze atestate despre studiile și cursurile urmate de bursieri; experiențele din Berlin ne arată, că dacă nu știi limbile străine și încă foarte bine nu poți face studii în arta dramatică, nici în școale speciale, nici prin cursuri particulare de ale măestrilor străini.

De toate acestea, precum și de faptul, că dl Bârsan nu știe nemțește, nici franțuzește, nici italienește, a fost nevoit să țină cont comitetul, când a venit vremea să se hotărască asupra locului, unde să facă studii dl Bârsan în 1904/5.

Așa s'a ajuns de acord asupra planului cu teatrul național din București. Toate s'au făcut însă în bună conțelegere și conștăuire sinceră cu dl Z. Bârsan.

Comitetul căuta să-l informeze despre toate în mod sincer, să nu se supere; căci îi aprecia talentul, cu care avea să se facă de folos neamului. De aceea și-a și dat toată silința să-l țină în serviciul societății. Se înțelege peste principiul responsabilității n'am putea trece. Nu a urmat nici după aceea relațiuni încordate între comitet și dl Z. Bârsan.

Și cred că nici acum nu vor urma; nici împrejurarea clarificărilor acestora nu poate provoca între oameni serioși și sinceri supărări. Este evident, că cu aceasta ocaziune nu-și face nimeni doar plăcerea de a cărti, ci să răspundă numai îndatoririi de a desluși o chestiune, în folosul instituțiunei noastre culturale, a societății pentru fond de teatru român.

Comitetul n'a încetat a fi în credință, că dl Bârsan se va hotărî a reîntra iarăși în serviciul societății.

Subscrisul i-a și propus, tocmai înainte de a pleca în Italia, ca să revină iarăși la societate. Dl Bârsan însă și acum e de părerea ca să joace numai cu trupă de artiști.

În baza aceasta contemplează un plan: să-și formeze o trupă cu care un anumit timp în fiecare an să deie reprezentațiuni în diferite locuri dela noi, și societatea pentru fond de teatru să-i voteze din timp în timp o anumită subvențiune. I-am reflectat că eu mai bine m'aș bucura văzându-l angajat sub drapelul societății, dar dacă d-sa crede că altcum e mai bine, să prezente comitetului planul și cererea sa în scris și sigur va afla la comitet o dreaptă apreciere. Am discutat cu dl Bârsan și despre rugarea fraților orași publicată în ziare. Părerea mea particulară, e următoarea:

Aceasta rugare se prezintă în o formă de tot deosebită; de aceea oferă greutatea mari, din punct pe vedere formal. Nu dl Bârsan însuși, care și-ar fi spus și planul și condițiile, sau care cere să fi se voteze ajutorul, ci alți binevoitori subscriu și prezintă rugarea. Răspunderea, se înțelege, după forma aceasta rămâne esclusiv numai în sarcina comitetului. Dar acest comitet e un factor răspunzător în un organism. Comitetului i-s'au dat de adunările generale anumite norme, în planul de acțiune și în concluzie, de care are să se țină în activitatea sa, cum se și cuvine, — căci e pus să administreze o avere publică. De tot ce face comitetul, are să-și deie sama în adunările generale.

De o eventuală introducere periculoasă de cazuri de precedentă încă s'ar putea vorbi. N'ar

cea de prin anii 1860, găsește o înrudire bătaie la ochi cu tonalitatea amintită.

Turgenjef, mai cu seamă, are nota asta dure-roasă. Chiar și dacă ar fi o influență a literaturii rusești, de aici nu urmează aservirea noastră. Mai cu seamă la noi, unde suntem atât de înrudiți în sentimentalitate cu popoarele slavice — un fapt incontestabil. Literatura rusească poate să aibă o influență binefăcătoare asupra noastră — e vorba să ne avem scriitorii cari să cunoască limitele influenței străine.

Și acestea le cunoaște dl S.

S'ar putea vorbi despre calitățile literare ale dlui S. încă multe remarcându-se și ilustrându-se cu exemple. Scopul acestor rânduri încă este a atrage atenția cetitorilor, cari încă n'au făcut cunoștință cu persoana dsale literare.

În volumul »Morm. u. copil«, — după părerea mea — sunt mai reușite cele două nuvele dintâi: »M. u. c.« și »Păcat boeresc«. Câtă gingășie, câtă dragoste, cât soare n'a pus autorul în prima nuvelă. Suferințele unui copil mic, uitat și desconsiderat de ochii părintești. Cum se sbuciumă copilul cu străinii, cu un fecior de țigan, cum se plimbă cu bunicul care »are un dinte în gură, unul singur și negru ca o fasole stricată«, și mâinile »pătate de puncte roșii, ca la păstrăvi«, și cum moare din lipsa asta de grije adevărat părintească. Ar putea învăța ceilalți scriitori cum să tractezi un subiect atât de delicat. Unii s'ar fi avântat în fraze patetice la adresa părinților: »Creșteți-vă copiii așa și pe dincolo, ascultați-le isbucniurile sufletești, nu-i dați pe mâni străine«, dar acesta ar fi fost un simplu rechizitoriu și nici decât o operă de artă.

Opera de artă cuprinde o morală implicată, dar nu arată o propagandă vădită.

Acestea sunt unele din cauzele pentru cari dl S. e apreciat la noi ca nuvelist. Sunt sigur, că popularitatea dsale va crește mereu.

Și e de dorit pentru talentul D-sale și pentru neamul nostru, care de mult și-a așteptat prozatorul, care să-i ținuiască atențiunea.

Un jurnal mare parizian, »Petit Parisien« a pus întrebare — cetitorilor săi: »Cari sunt cei mai mari francezi ai secolului trecut?«

A primit răspunsuri dela 1,800,000 de cetitori.

Peste zece ani, când va pune un jurnal de al nostru această întrebare referitoare la scriitorii români moderni, miile de cetitori — ar fi o utopie îndrăzneată milionul! — vor răspunde cu siguranță: »Între cei mai mari scriitori este și Mihail Sadoveanu.«

PS.

Sunt sigur că mulți din escurzionisții nostri din toamna trecută la expoziția din București vor fi băgat de seamă — plimbându-se pe bulevardele Bucureștilor — palatul, care se zidează în apropierea universității. Vor fi întrebat pe unii, pe alții și li-se va fi spus: e palatul institutului de editură »Minerva«.

Palatul acesta e terminat acuma.

Nu l'am văzut terminat, căci am plecat deodată cu ceilalți escurzionisți din București, dar — deși n'am fost de față la sfințirea edificiului — cred că vorbesc în numele multor mii de cetitori, când urez din locul acesta prosperare întregi întreprin-

deri, când doresc sorți de izbândă cât mai frumoase oamenilor puși în fruntea ei.

De câțiva ani de zile ne-a fost dat să primim dela institutul »Minerva« o mulțime de cărți scrise de cei mai mari scriitori ai nostri. Volumele elegante, cu tipul lor frumos, cu înfășoșarea lor atrăgătoare au colindat din mână'n mână în multe, foarte multe familii din Transilvania aducând hrană sufletească aleasă și îndemnuri spre o desfășurare mai intensivă a vieții noastre intelectuale.

Numai același știe da seama de importanța unei astfel de instituții, cum e »Minerva«, care a urmărit și în streinătate importanța caselor de editură, care știe ce a însemnat în istoria literaturii Germaniei un *Cotta*, un *Brockhaus* sau un *Reclam*. Și sunt sigur, că despre »Minerva« se va vorbi în istoria literaturii noastre — după mai multe decenii — ca despre Reclam al nostru. Reclam e casa editoare din Lipsca, care a răspândit în toate cătunele, unde se vorbește limba germană, edițiile ieftine din classicii europeni și biblioteca, care numără acum — aproape 5000 de numere — este o adevărată minune a lumii.

De aceea fie-mi permis a aminti chiar și în foiletonul acesta, care e chemat să vă facă cunoscut cu un nou volum al editurii »Minerva« și despre acest eveniment. Bucuria noastră e cu atât mai mare, cu cât știm, că partea cea mai importantă la conducerea instituției acesteia revine unor entuziaști români transilvăneni, când vedem că dăm și pe terenul acesta tributul nostru, culturii noastre naționale.

putea să urmeze și din alte părți rugări de felul acesta dela anumiți binevoitori, pentru alții?! În ce situație ar putea ajunge comitetul?! Și afară de acestea mai e o greutate și de altă natură. Dl Bârsan e beneficiat deja de ajutoare, de o bursă și de alte adausuri, din partea societății, sub anumite condițiuni și în baza unui revers, toate în vigoare și azi. A fost absolvat de obligămîntul către societate, dar, cu rezerva impusă de § 7 din Planul de acțiune, în privința restituirii sumei întrebuintate ca stipendiu. Comitetul are încă îndatorire să încaseze suma întrebuintată ca stipendiu de dl Bârsan. Să fim sinceri: aceasta nu se poate întâmpla în realitate. Sfințenia legii însă rămâne. Aceasta sfințenie trebuie să-l privească cel puțin pe comitet, dacă pe alții nu! Iată că chestiunea se prezintă cu greutate și sub acest raport, și trece, chiar peste competența comitetului, în urmare ea ar fi competența adunării generale, forul suprem care poate și da și lua sfințenia unor legi din cele ce îndrumază mersul vieții de azi a societății pentru fond de teatru român. Comitetul trebuie să lucreze ca ori-ce comitet pus să chivernisească avere publică, și să conducă afaceri comune, după norme și principii, care reprezintă binele din punct de vedere mai înalt, și nu din cel al intereselor individuale.

Cu aceste constatări și lămuriri am ținut să limpezesc, în fața publicului românesc, o chestiune, care s'a tractat tot în public, de repetite ori, fără să fi avut informațiunile reale.

Brașov, 12/25 Ianuarie 1907.

Dr. Iosif Blaga,

secr. soc. pentru fond de teatru român.

Românii și Habsburgii.

— Raport telefonic din Camera ungară. —

Budapesta, 5 Februarie.

În ședința de azi deputatul român Vaida a rostit una din cele mai reușite vorbiri ale sale, fixând îndeosebi relațiunea poporului român față de casa Habsburgică și față de armata împărătească. Este un discurs, în care nu știm ce să admirăm mai mult, re-soanele și adevărurile politice ori curajul cu care a spus vederi și convingeri neaoș românești.

Discursul acesta, care ni-se pare cel mai important din câte s'au rostit, va avea necondiționat mare efect în toate cercurile politice și îndeosebi în cercurile armatei.

În pauză s'a petrecut o scenă foarte caracteristică pe culuare.

Deputatul Nagy György iese din sala de de ședințe indignat peste măsură de purtarea președintelui.

— Nu mai merge astfel! — striga roșu de indignare. — Valahul ăsta obraznic și ticălos întrebuintează termenii cei mai supărători și jignitori pentru noi și pentru »națiune«! Eu nu pot tolera lucrul acesta, trebuie să-i strig ce îmi vine la gură! Și când îmi dau expresie indignării patriotice, președintele mă cheamă mereu la ordine.

Un grup număros de deputați îl înconjoară îmbunîndu-l și căutând să-l convingă.

— Nu mai sufer lucrul acesta, *mai bine ies din partid.*

În clipa asta iese Iusth. El aude ce s'a petrecut și iritat îi răspunde: Nu se poate să-ți tolerez astfel de expresii ca »funie de gâtul vostru!« etc. În care parlament se mai pomenesc astfel de termeni? Ele nu se pot tolera căci *scad nivelul parlamentului, în fața lumii întregi și a străinătății!*

Nagy îi replică cu aceleași »argumente« ca mai înainte. Se discută foarte violent și iritat.

Ce va zice lumea, și ce vor zice românii, când vor auzi că-i îmbiem mereu cu funia și fabrica de funii?

— De abia se mai încurajează industria de funii — zice altul de spirit.

Se mai discută mult și violent.

Președintele Iusth deschide ședința la ora 10.

Pe banca ministerială: Wekerle, Jekelfalussy, Josipovich. Dintre deputații noștri sunt de față: Alex. Vaida-Voevod și Iuliu Maniu.

La ordinea zilei proiectul contingentului de recruți.

Issekutz Gyözö vorbește mult și spune vechea plângere ungurească despre spiritul străin în armată. Firește, votează proiectul cu toate astea,

Discursul lui Vaida-Voevod.

Alexandru Vaida-Voevod: Dlor! Dl deputat Batthányi Tivadar a zis dăunăzi: »Cu cât va ajunge statul acesta mai unguresc și mai neatârnat cu atât vom putea face mai multe concesii naționalităților pe terenul pe care ni-le cer. Dacă doriți deci ca statul să vă dea concesii trebuie să ne sprijiniți în ni-zuințele noastre«. (Aplauze.)

Dacă ați ajuns până aici, aceasta se dădorește faptului, că noi, aici în parlament nu am încetat să cerem drepturile noastre, încât v'am silit să vă ocupați cu ele și d-nul deputat Batthyányi a ajuns să recunoască că o parte din ele este îndreptățită.

Mai întâi ar trebui lămurită chestiunea dualizmului dintre noi. Aici nu-i prilejul de a face asta. Acum ne vom fixa punctul de vedere al nostru asupra armatei.

Dl Batthyány îmi face impresia unui conte care la seceriș joacă o horă și cu fețele de țaran, dar când este vorba de măsurarea zeciuelii, contele nu-i de față, ci undeva prin Pesta sau Nizza, iar vechilul înșeală pe fată la zeciuală.

Iar contele zice ca Heine »Mein liebes Kind erkenn mich nicht und grüss' mich nicht unter den Linden. Wenn wir dann wieder alleine sind, wird sich das Uebrige finden«. (Pe bulevard, draga mea, tu să nu mă cunoști). Când vom fi pe urmă singuri atunci ne vom înțelege.

Trebuie și noi să cumpănim bine afacerea asta. Declarații de dragoste se fac la bal, la teatru sau la circ, dar peșitul se face în cercul intim al familiei și nu în fața lumii.

Trecând la proiectul din discuție spune că partidul național dorește să afle dela ministri dacă va urca contingentul militar. Il roagă deci pe ministru să declare dacă anul acesta vom avea fericirea unui astfel de proiect sau nu?

Am văzut cu uimire că în Ungaria numai două regimente au mai rămas cu limba lor veche de regiment, neungurească. Este regimentul de Caransebeș mi-se pare, cu limba românească și regimentul slovacesc de Neutra, întâi nu am înțeles asta, dar pe urmă am priceput. Pitreich a știut să păcălească pe oameni și la dreapta și la stânga. El a *pitreichuit* limbile noastre de regiment (năsete). În Ungaria sunt 6 comănduri de corp de armată (*Korpskommando*) cu următoarele raporturi naționale: Corpul al 4-lea de Budapesta are 9 regimente, între cari șase cu majoritate ungurească trei cu majoritate nemaghiară. Corpul al 6-lea de Cașovia are 8 regimente, 4 ungurești cu majoritate și patru ungurești, slovacști, românești și rutenești (Contestări). Corpul de armată din Timișoara are 8 regimente cu 3 ungurești iar restul sârbești, românești, nemțești. Corpul de armată al 12-lea din Sibiu are 2 ungurești, 6 neungurești, cele mai multe românești. Regimentul 82 de pildă de sigur este unguresc-săcuesc (Sgo-

mot *Voci*: Dar al doilea?) Ce privește pe al doilea este lucru ciudat. Este cel de Brașov, unde românii și sașii sunt atât de numărâși. Și totuși ungerii să fie în majoritate?

Dintre 47 de regimente 14—17 sunt cu majorități ungurești, și sunt cel puțin 30 unde feciorii neunguri fac majoritatea. În regimentele ungurești firește, sunt tot așa minorități neungurești, ca în cele neungurești minorități ungurești.

Că cum e statistica noastră, asta o ilustrează mai bine tabloul regimentului 32 din Budapesta, unde după statistică 80% sunt unguri și 20% nemți. Întreb înainte de toate că socotiți ovreimea la unguri ori la nemți, că respective luați în privința aceasta limba maternă de cinosură? Și întreb mai departe, unde sunt slovacii? Se știe doar că în regimentul acesta sunt și slovaci. Sunt aceștia germanizați ori maghiarizați. Nu, sunt simplaminte *pitreichuiți*. Luând aceasta în considerare ajungem la convingerea, că numai regimentul 81 dela Solnoc, 46 dela Seghedin și 38 dela Kecskemét sunt curate maghiare. Va să zică trei, cu totul. (Zgomot).

Voci: Ce vorbe-s astea?

Președintele: Rog liniște!

Vaida: Numai trei regimente sunt curate maghiare. Celelalte nu. Și sunt 10 nemaghiare. Anume 6, 16, 29, 1, 43, 53, 61, 78 79 și 96. Observ că ar fi și mai multe nemaghiare, dacă ovreii n'ar fi socotiți între unguri. (Strigăte: Dar trebuie! Sunt unguri!)

Dar eu nu mai vreau să discut asta. Doar vi-i lăsăm bucuros Dvoastră. Ci e vorba... (Zgomot).

Președintele: Rog liniște. Cine mai face zgomot îl voi arăta, numindu-l!

Vaida: Arată starea ungerilor la husari; la vânători și artilerie dominează însă nemaghiarii, românii, nemții și slavii. Dintre oficeri 17.27% știu bine, 16.21% potrivit ungurește. Chiar dintre cei născuți în Ungaria, numai 61.26% știu ungurește bine, 19.55% știu cât cere strict regulamentul.

Roagă pe ministru să se îngrijească să fie judecători (auditori) militari destui cari să știe limba naționalităților. Nu merge cu tălmăci, căci la război nu trimiteți pe tălmăci, ci pe fii noștri (ilaritate). Dacă se face politică și în armată, o să ajungem să nu fie nici armată comună, nici maghiară, ci o să putem mulțumi lui Pitreich că o să avem o instituțiune armată hermafrodită, care când va trebui să între în luptă, nu o să fie la înălțimea cerințelor și a misiunii sale, căci va fi compusă din nemulțumiți. Oficerii, să mă credeți, sunt toți nemulțumiți, pentru că în loc să fie instruiți în limba lor, îi chinuște cu limbi streine.

Markos: Vorbirea asta trebuia s'o spui în București.

Președintele îl admoniază.

Vaida urmează să acuze pe Pitreich că a dus în armată chestie națională, ceea-ce mai curând ori mai târziu va destrăma armata. Dacă Fejérváry ori Kristóffy ar fi fost vrednic de a fi dat în judecată, apoi Pitreich d'o sută de ori e mai vinovat. Dacă vreți să avem o armată care în timp de primejdie să apere monarchia, apoi lăsați ca ostașii să fie instruiți în limba lor maternă și nu duceți nemulțumirea națională și în armată.

Nu ne învinuiți într'una că de ce suntem *împătătești*, de ce suntem amici ai armatei nemțești. *Iubim armata împărătească*

pentru-că ea nici față de noi n'a făcut deosebire de naționalitate, ci a fost obiectivă. Iar că de ce a rămas la poporul nostru tradiția asta față de dinastia Habsburgilor, răspund: Armata asta și trecutul ei de secole este contopită cu acele regimente române cari fiind de graniță, erau împărătești. Sub același steag negru-galben au luptat și românii, generațiuni d'arindul și sunt sfinte pentru noi locurile de luptă unde steagurile au fost duse la isbândă (mișcare).

Dacă vreți ca poporul nostru să vă iubescă, faceți și D-Voastră ceea-ce secole d'arindul au făcut Habsburgii pentru noi.

Continuă a combate politica șovinistă introdusă de unguri și în armată. Și anume nu discut despre relațiile de drept public ale Ungariei, discut acum de situația armatei și numai principial arat care ar fi icoana acelei armate ungare, a cărei înființare am sprijini-o și noi. Vorbesc deci despre un viitor îndepărtat, despre o ipoteză, și vă rog să nu mă explicați rău. Constat că dacă pe o astfel de bază s'ar organiza armata ungară, atunci se poate că și noi ne-am face obiect de preocupare, ca în ce măsură să vă ajutăm și noi cu modestele noastre puteri la înființarea armatei DV.

Presint un proiect de rezoluție, deși știu cu siguranță că principiile acestea sunt încă noi pentru D-voastră și nu le veți sprijini (Sgomot). Dar sper că cel puțin v'am dat un material de idei despre felul nostru de gândire în materia aceasta. Poate că acest fel de a înțelege al nostru Vi-se pare greșit...

Nagy György: Criminal!

Vaida-Voevod... Criminal, antipatriotic, trădător, puțin îmi pasă, dar va fi la tot cazul interesant, că vă veți cugeta și dv. asupra lui și ne vom gândi și noi dacă vom fi gândit și noi și dv. vom putea apoi din nou vorbi. Citește următorul proiect de rezoluție:

Se îndrumă ministrul de război

1. Regimentele să se organizeze, astfel, ca soldații după putință să aparțină unei naționalități, atât la armata comună cât și la honvezime.

2. Limba de regiment este limba pe care o vorbește majoritatea soldaților.

3. Ca limbă de instrucțiune se vor folosi toate limbile vorbite de cel puțin 20% a soldaților.

4. La toate școalele militare de pe teritoriul diferitelor corpuri de armată, în sensul punctului 1 al acestui proiect, să se propue intensiv limbile de regiment, ca oficerii cari vor ieși din acestea să fie în stare a instrui pe soldați în limba lor.

5. La judecătoriile militare să se aplice astfel de auditori, cari înțeleg limba regimentului și nu trebuie să se înțeleagă prin interpret.

6. Elevii militari să se primească în toate școalele militare în proporția naționalităților de pe teritoriul regimentului.

7. Tot așa la locurile fundamentale să se observe aceeași proporție.

8. Religia să se propue în toate școlile militare în limba maternă.

Dlor! Dacă dl ministru de război va primi principiile acestea și dacă în cadrele unei astfel de armate veți cere dela noi bani și recruți atunci ori-ce contingent de recruți ne veți cere vom vota, dar unei armate pitreichte nu-i votăm nici un ban. (Aprobări pe băncile naționalităților).

Szappanos István este o figură interesantă a camerei fiind cel mai în vârstă dintre deputați. Deputații înconjură cu respect și iubire pe acest venerabil bătrân, ungar adevărat, cu pletele albe. Vorbește într'un spirit de vechiu și adevărat *kurucz*. Atinge coardele cele mai jingăse ale ascultătorilor. Nu pot consimți zice, cu dl Iszekutz care a spus că trebuie să așteptăm cu aspirațiile noastre. Până când să mai așteptăm, să ne tot pacientăm? Înainteză o moțiune cerând desfacerea militară de Austria și înființarea armatei ungurești. (Aplause).

Președintele; Am aflat ulterior că dl deputat **Nagy György** a spus în cursul vorbirii dlui Vaida. »Votez bucuros o spânzurătoare pentru Pitreich, căci o merită«. Il chem pentru expresia asta la ordine!

— Pauză de 10 minute. —

Vorbește apoi **Bozoky Árpád** respingând moțiunea lui Szappanos. Vorbește încă Kmetty, Iszekutz și Nagy György.

Ministrul de honvezi **Jekelfalussy** răspunde lui Juriga. Spune că declarațiile lui Juriga nu le ia în serios.

Voci: Nici nu pot fi luate. (Răsete).

Ministrul de honvezi **Jekelfalussy** răspunde lui Vaida. Declară că încă n'a fost vorba de loc de urcare a contingentului militar. Judecătorii militari trebuie să știe întâi de toate ungureste, dar cu asta nu se spune că nu e bine să știe și românește. Nu știe de unde a luat Vaida aserțiunea, că oficerii și soldații sunt nemulțumiți. Dacă se întâmplă un astfel de caz îl rog, să mi-l comunice.

Nu este adevărat că tinerii români nu sunt admiși în școlile militare. Pe terenul creșterii militare politica naționalistă nu este cunoscută. Aci numai superioritatea trupestă și intelectuală hotărăște (Aplause).

Ministrul-președinte **Wekerle** respinge moțiunea lui Szappanos spunând, că nu toți membrii partidelor coalizate au primit în programul lor armata ungurească. (Mare sgomot. Protestări).

După aceasta Szappanos își retrage moțiunea. Se încheie discuția asupra contingentului militar.

Președintele ridică ședința la 2 ore.

† Vincențiu Babeș.

Privitor la înmormântarea lui Vincențiu Babeș, primim din Budapesta următoarele amănunte telefonice:

Prohodul.

Azi a fost înmormântarea lui *Vincențiu Babeș*. Prohodul s'a săvârșit în domiciliul dlui avocat dr. Emil Babeș, cu care ocazie s'a săvârșit o mică ceremonie în amintirea defunctului.

Mărturisim, că ea nu a fost în proporția însemnătății mortului, care a fost unul din fruntașii vieții noastre peste 50 de ani. Prohodul a fost oficiat de arhimandritul Augustin Hamzea azistat de preoții Ghenadie Bogoevici și Ion Murnu Gheorghida, dela biserica grecească din loc. Răspunsurile au fost date de corul studenților, condus de dl Bojinca.

Discursurile funebre.

După săvârșirea prohodului a vorbit dl deputat Alexandru *Vaida-Voevod* în numele partidului național român. El aduce prinoul de recunoștință întemeetorului partidului național din Ungaria.

Dl Pompiliu *Nistor* președintele societății »Petru Maior« a rostit o vorbire în numele tinerimei universitare alăturându-se la jalea, ce cuprinde întreg neamul românesc la mormântul lui Vincențiu Babeș.

Asistența.

Intre cei prezenți am observat pe următorii: Deputații Iuliu Maniu și Nicolae Șerban, profe-

sorii universitari I. Ciocan, dr. I. Popovici și dr. Alexici, Dnii Silviu Suci, secretar ministerial, Augustin Paul, translator la consulatul român, Poruț și un mare număr de studenți universitari români. Dintre străini am observat pe profesorii unversitari Kovács Gyula și Rainer János.

Coroanele.

Au fost depuse mai multe coroane pe catafalc. Cinci coroane dela cei cinci fii ai răposatului: Emil, Cornel, Titu, Aurel și Victor. Inscripția acestor coroane este: »Iubitului nostru tată«.

O coroană prea frumoasă cu următoarea inscripție: »Lui Vincențiu Babeș« — »Academia Română«. O altă frumoasă coroană dela »Liga Culturală« din București. Pe panglica tricoloră sunt cuvintele: »Omagiu eternei amintiri« — »Liga Culturală Română«. — O cunună cu panglica albă purtând inscripția »Partidul național român« — »Primului său Președinte«.

In Cavoul din Albertfalva.

După terminarea ceremonialului religios cosciugul a fost transportat și așezat în Cavoul familiar de pe proprietatea doamnei Babeș în Albertfalva lângă Budapesta.

Acolo s'a mai făcut o slujbă religioasă, la care răspunsurile au fost date tot de corul studenților.

Fii defunctului Aurel și Victor profesori universitari din București au sosit azi cu trenul accelerat din București.

Mâne vă voi trimite în estenziune discursurile ce s'au rostit.

NOUȚĂȚI.

A R A D, 5 Februarie 1907.

Vremea. Timpul liniștit. În multe părți cerul puțin înorat. Temperatura mai scăzută.

— **Tiszaistii din Bihor și Andrassy.** Ministru de interne a trimis ieri trei adrese comitatului Bihor. În cea dintâi admoniază pe vicișpanul Miskolczy, pentru că a închis ușile sălii comitatului dinaintea deputațiunei care venise să facă ovațiuni fișpanului Glatz. Ministrul zice, că asta nu se cade și prin urmare nu va tolera! În a doua adresă nimiceste hotărîrea ce adusesese comisia permanentă cu privire la obiceiul de a primi slujbașii daruri. Hotărîrea asta Andrassy a nimic-o și comisia va trebui să aducă alta. În a treia adresă se aprobă ca fișpanul, înainte de congregație, să fie înștiințat despre chestiile mai însemnate cari se vor discuta în congregație.

— »**Pipăruș**«, numărul 3, apare azi și se va espedia tuturor celor, ce l'au cerut și plătit. Are un sumar bogat și de actualitate.

— **Conferință la Seminar.** Delegatul ministerial dl Kirsch, membru al direcțiunei centrale a stabilimentului de mătăsărit din Szekszárd, a ținut Marți între orele 4—6 d. am. în sala mare seminarială, o prelegere, cu schiopticon, despre cultura viermilor de mătăsă.

Prelegerea, rostită într'o limbă românească destul de corectă și pe deplin înțeleasă, a fost ascultată cu viu interes și atențiune încordată de publicul asistent.

Au fost de față afară de directorul, corpul profesoral și tinerimea teologică, preparandială, pentru care anume s'a ținut conferința, G. Popovici, dr. G. Ciuhandu, G. Serb. V. Olariu, apoi dșoara Precupaș, învățătoare și dl Iosif Moldovan.

Directorul R. Ciorogariu a mulțumit conferențiarului pentru frumoasa conferință iar dl Kirsch a adresat cuvinte de mulțumire pentru

In atențiunea comunelor bisericesti!

Pregătesc în timpul cel mai scurt posibil după comandare, în ori ce stil, edificii, decorări esterne și interne, statue de biserică, de grădini și de salon, după modeluri sau turnare, morminte frumoase de piatră sau ciment dela 50 cor. în sus, precum ori și ce se ține de sculptorie.

Osváth I. Antal, sculptor

Nyiregyháza, strada Kossuth nr. 51.

Premiat cu medalia cea mare la exp. milenară din Bpesta în 1896.

**TURNĂTORIA
DE CLOPOTE**

Fabrica de
scaune de fer
pentru clo-
pote - - alui

ANTONIU NOVOTNY

TIMIȘOARA-FABRIC

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase, pe garanție de mai mulți ani provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte îndată ce clopotele sunt bătute de o lăture fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

CLOPOTELE GĂURITE

de dînsul inventate, și premiate în mai multe rînduri, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S și au un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibraire mai voluminoasă decât cele de sistem vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton cu un clopot de 461 klg. patentat după sistemul vechiu.

Se mai recomandă apoi pentru facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător — pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut ca și spre turnarea de toate de metal. — Preț-curanturi ilustrate gratis.

Să pîrtinim industria din partiel

Prăvălia cea mai mare de cufere din Seghedin este alui

Szegszárdi József în Szeged

Iskola-utca nr. 25, vis-à-vis de „Hungaria“.

Recomandă în atenția P. T. public din provincă cuferele sale de drum, portmoneurile de toaletă, portmoneuri pentru acte, advocați și pentru aparate propriu, în asortiment bogat, în deposit — asemea recomandă și toatele sale de bastoane, de ploiere și de arme, cu prețurile cele mai moderate.

Comandele din provincă se esecută punctual și repede.

Să pîrtinim industria din patrie!

Serviciu solid — prețuri moderate.

Serviciu solid — prețuri moderate.

Telefon-nr 469.

Telegr.-adr.: „Grüner-Varga“

Grüner és Varga Szeged

Cheque-cont la Posta Ungară 16,308, la cea Austriacă 99,403. -- Giro-cont la Banca Austro-Ung.

Manufactura de cânepă, în și justă.

Tot felul de ștreanguri de cânepă, - ștreanguri de sîrmă, - Gurtuni, - vadră din cânepă, - ață de țasut (sfoară), - cânepă și călți, - Dresni-saci, poneve, pînză jută pentru pachetare. Articoli pentru economii: ștreanguri pentru căruțe, mreajă de acoperit caii, hamace (pat).

SPECIALITATE: Mrege, leagăn pentru copii, legături pentru snopi.

AVIS!

Avem onoare a aduce la cunoștință dinstinsului public din Arad și provincie, că mi-am aranjat perfect afacerile și pot continua cu toate puterile

meseria mea de zidărie

deoarece în decursul celor 22 de ani activitatea de sine stătătoare, lucrările mele au fost primite cu mulțumire și satisfacție — îmi iau libertatea a solicita și mai departe protecția On. public — asig. dinainte că și de aci înainte mă voi nisui să săvârșesc ori ce lucrare de zidire ce mi-se încrede, cu aceeași soliditate și conștiințiositate.

Iau întreprindere ori-ce zidiri noi în ori-ce formă, moidficări și reparații după planul și prețul stabilit. Mi-am deschis cancelaria în Str. Leiningen 11 și rog pe On. public să mă protegeze,

Cu stimă: **Weszely J. Pál, tîmplar,**

Nouă mină de marmoră.

Am onoare a aduce la prealabila cunoștință a o lui public din loc și provincie, că

în Arad, strada Wesselényi No. 1.

am sortat corespunzător împrejurărilor de azi o

mină de marmoră

unde primese spre efectuare ori-ce lucru aparținător industriei de marmoră, precum: Mobile de marmoră, întocmiri de scâlzi și scaune pentru măcelărie, întărirea părților prin marmoră, marmoră pentru mese, etc. etc. etc., în cea mai bună calitate și în ori-ce culoare. Preț moderat, serviciu prompt.

Cu stimă: **Binda Angelo.**

Vedereaceea ma puternică

se poate avea numai cu ajutorul

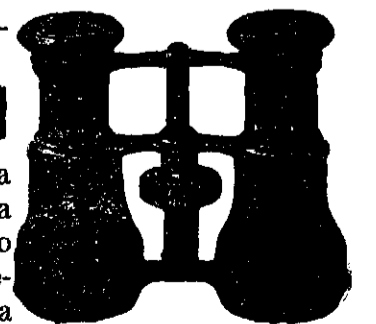
sticlei de cristal

ciselată foarte fin și probată ca perfectă, care se poate cumpăra în cadre deosebite și după o cercetare conștiințioasă cu prețurile cele mai ieftine la firma

Hahn és Löbl

Telefon 149. în LUGOJ Telefon 149.

Comandele cu posta se efectuează precis și prompt.

Unelte de fotografiat, gramofone etc. etc. se vind cu prețurile originale de fabrică.

Cataloge de gramofon gratis și franco.

PFAFF

Oficina de dregere și magazinul cel mai vechiu de bicicletă și mașini de cusut.

Hammer Vilmos mechanist

Piața Szabadság nr. 7. ARAD Piața Szabadság nr. 7.

Asortiment bogat de
mașini de cusut **SINGER** și **MINERVA**.Unicul magazin de
renumitele mașini de cusut● **PFAFF.** ●

Cel mai ieftin mijloc de cumpărare de articoli pentru bicicletă și mașini de cusut.

● MARE OFICINĂ DE DREGERE. ●

In magazin se află
mare asortiment de
▶ **gamophone și plăci.** ◀— Condiții de solvire foarte avanta-
gioase. —

— FONDATĂ LA 1900. —
NAGY PÁL Pictor, vopsitor de pri-
mul rang in SZEGED.

PRIMEȘTE: Pictare și măltuire de biserici,
castele, edificii corăspunzător cerințelor
moderne in execuție artistică.
Table de prăvălii pregătesc in exe-
cuția cea mai bună și ieftină pe lângă răs-
pundere de 5 ani. — Planuri fac gratuit.

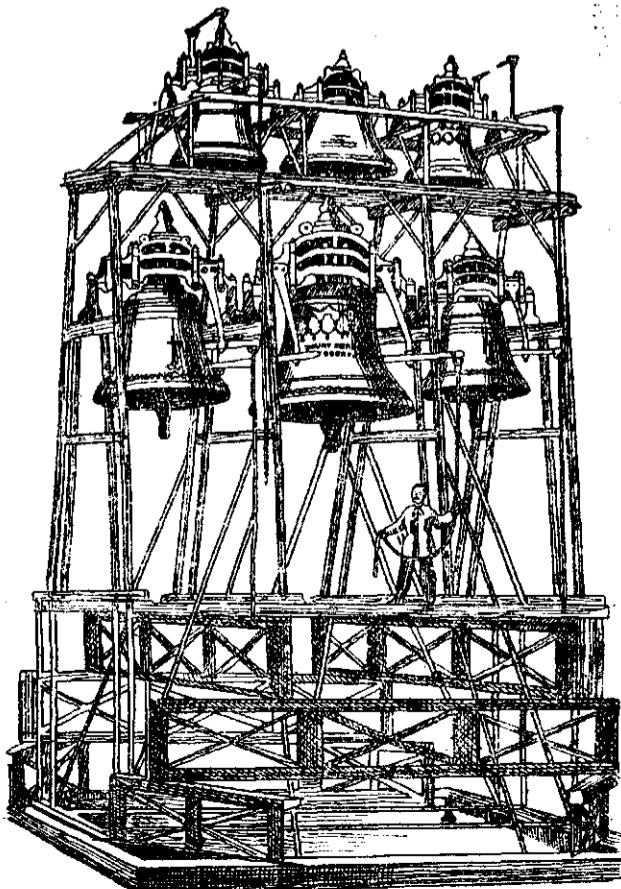
Cu stimă:

NAGY PÁL.

Fondat la 1846.

Telefon 25—37.

Pozdech József următor **Thury Ferencz**

Budapesta,**VI., Lehel-utca Nr. 8.**

Mare fabrică
de instrumente
muzicale
de suflat,
turnătorie de clo-
pote și metale,
făurărie
și ajustărie
de clopote
cu brevet.

Catalog și preliminar de spese trimite franco.

Fabrica de cuptoare din Meidinger a lui

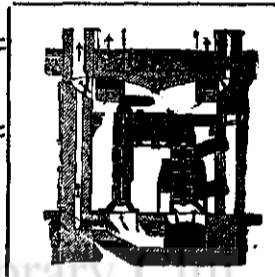
KOCH JENŐ

Budapest, V., Balthory-utca 9.

Primește aranjamente pentru încălzirea cu aer
a castelelor, caselor de familie, biserici,
teatre, hoteluri etc.

Telefon 8—69.

Telefon 8—69.

Catalog despre cup-
toare Meidinger la
dorință trimite gratuit.Planuri pentru aranja-
mente de încălzire din
centru se fac gratuit.Fabrici de mașinării și plăci pentru
ciur; edificare de mori a lui**GRAEPEL HUGÓ**

Budapest, V., Váci-ut 40—46.

Recomandă *locomobilele sale ori-
ginale cu vapor Mar-
shall*, cele mai noi fabricate proprii: ca mașini
de trierat și mașini combinate pentru trieratul buca-
telor și a trifoiului; singuratică mașinării de moară,
asortiment complet pentru aranjarea morilor și triere
economice.

Ciur de ales
sămânță cu
brevetă a lui
Graepel

care s'a probat
cu cel mai
mare succes,

și din care
s'a spedit până acum circa **8000** bucăți.

Acest ciur îl trimite pe 14 zile de probă la ori
care mașină de trierat, și-l primesc îndărăt, dacă
nu va fi mai bun de cât ori-care altfel de ciur.

Catalog economic, descrierea ciurului, modele,
precum și broșura cu mulțime de epistoale de mul-
țumiri și recunoștințe, se trimite gratis și franco.

TELEFON 81-31.

Beitz János

strugărie și fabrică de cheiu și bile de fildeș pentru biliard

VII., str. Akác nr. 52 **BUDAPEST** VII., str. Akác nr. 52

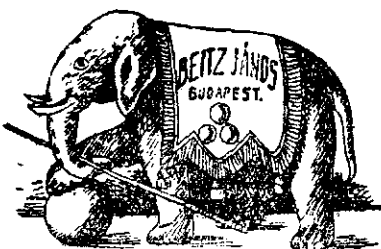
Bile de fildeș pentru biliard, cheiuri, domino, șac, piele veritabilă franceză pentru cheiu, cretă verde și vină pentru cheiu tot felul de proviziuni pentru fumat, bile „LIGNUM SACRUM”, mare asortiment de pănuși ae lemn de carpin și corin.

În magazin se pot găsi cheiuri întrebuințate și bile de biliard.

Bile întrebuințate se cumpără pe lingă prețuri bune și se schimbă.

Pinză cea mai bună de Kamgar și Tuffel pentru masă de biliard se poate găsi ori și ciud în magazinul meu.

Modele gratuit.

TELEFON Nr. 87.

Schaefer Rchard Géza

Iscătuș de edifice, canale și apaducte

Arad, Strada Batthyányi Nro. 13.

Pregătește din fier bine bătut: grillage la fluvil,
— — trepte, balcoane, și pentru bănci. — —

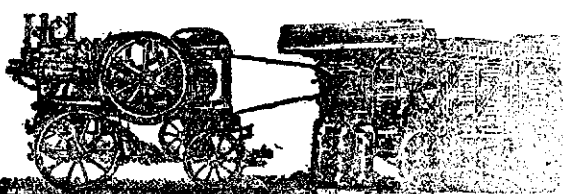
Primește spre efeptuire ori-ce forme de fer, acoperișuri și rame de ferestri, întărind prin fer ferestri și uși. Construcție de apaducte, eșitoare fără miros, pisoare, lavortoare, scăzi în orice formă și mărime. Aduce și face fântâni cu tragere spre orice scop. Atelier expert. Mare magazin de — — — — tuburi de piatră smălțuită. — — —

TELEFON Nr. 87.

Cele mai bune provisiuni

de mașini de treierat din lume.

Deplină responsabilitate pentru excelența trierare.

Se pot folosi între case acoperite cu paie și fără permisiunea autorităților.

Distins cu 12 de premii

Recomandă pe lângă deplină responsabilitate și pe lângă prețurile cele mai avantajoase în rate anuale de 3-5 cele mai simple și cele mai perfecte

provisiuni de călcat cu motor

din motor, precum cele mai perfecte

fecte motoare cu benzin-petrolin sau oleu de minerale.

Kállay motortelepe Budapest, Nagymező-utca 43.

Numai în aceasta colonie se pot găsi renumitele

motoare cu benzin, petrolin și oleu de minerale,

provăzute cu instrumente de stropire, ce se pot vedea, foarte acomodată pentru scopuri economice și industriale. Tot așa și proviziuni de treierat cu locomobile de benzin și cu electricitate.

Mare capacitate de muncă. — Prețuri ieftine. — Cele mai puține spese pe zi.

Cine voeste se cumpere motoare ieftine de construcție admirabile să se îndrepteze cu încredere către aceasta firmă de specialitate.

Ca să putem răspândi cât mai mult motoarele noastre primim în schimb mașini de vapor folosite.

Fiți băgători de samă la adesa exactă

KÁLLAY motortelepe Budapest, Nagymező-utca 43

— Cataloage gratuit și franco. —

INTEMEIAT LA 1888

Dipl. de onoare Lovrin 1902 — Medalia de aur Timișoara 1891.

Telefon pentru comitat și oraș nr. 498.

Szubotha**Sándor**

pregătitor de odăjdii și adju-turi bisericesti

croitorul teolog. episcopesc din Cenad, liferantul Excel. Sale episcop Dessewffy din Cenad.

TIMIȘOARA-CETATE

În teologie.

Recomandă magazinul său bogat în atențiunea binevoitoare atât a preoțime cât și a acelora, cari voesc se cumpere pentru bisericii capele, sau societății de înmormântare

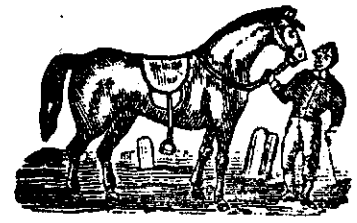
odăjdii, steaguri, cruci
statue sau altfel de ajustări bisericesti

tot astfel marele său asortiment pentru materiale necesare la formarea adjuturilor bisericesti.

Pentru liferările mele iau răspunderea. — Servese bueros cu catalog bogat ilustrat.

BENEDEK IM E curelar și șelar

S Z E G E D (casa Zsóter)

Hamuri, șele,

instrumente trebuincioase pentru călărit, drum și vauat, frâne și biciuri,

procovițe pentru cai fine și ieftine, giamantane de călătorie, geante de

piele, portomonce, în mare asortiment.

Prețuri ieftine!

Dresări se efeptuesc în mod grabnic și prompt
La dorință cataloage ilustrate gratuite fără porto

Correspondență în limba maghiară și germană.

TELEFON Nr. 13-06.

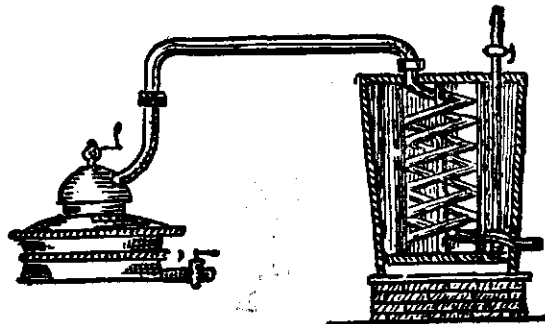
GALLIK LAJOS MĂESTRU CĂLDĂRAR

Fabrică și magazină: Budapest, VII., Kertész-utca 8,

Recomandă cazanele sale pentru fert: spirt, Cognac, Licher. Comină și drojde de vin, scalde de apă cu cazane și cazane late cu mestecător. Primește tot felul de fabrici și pregătește cumănece de fer și țevii de aramă roșie.

Spedează vase de aramă roșie pentru hoteluri, restaurante, vase pentru ferebere de cafea, căldări la vatra focului și de spălat.

Reparări cu oinc se efeptuesc prompt și cu prețuri moderate.

Tipografia „Tribuna“

Proprietar: GEORGE NICHIN
Arad, str. Deák Ferenc 20

Rugăm pe toți abonenții, să binevoiască a lăți ^{zile} _{rui} „TRIBUNA“ în toate părțile, că numai așa putem lupta spre binele neamului românesc!

Cereți „TRIBUNA“ la cafenele, la casine!!

Cereți un număr de probă!

Abonamentul se vede în fruntea ziarului!!

Băncile românești, Oficiile parohiale, advocații, comerțianții, măestrii, preoții, învățătorii se nu dea banii la străini pentru tipărituri, ci se procure toate cele de lipsă la Tipografia „TRIBUNEI“, unde se fac tot felul de tipărituri dela cele mai mici până la cele mai mari, fine și pe lângă prețuri moderate.

Tipărituri și opuri putem face în ori ce limbă!

Pentru ziarul „Tribuna“ anunțurile le primește Administrația pe lângă prețurile cele mai ieftine.

Să sprijinim instituțiunile românești!!

Müller György

prăvălie de prapuri, odăjdii și obiecte bisericesti
Temesvár-Józsefváros, Uri-utca nr. 16

recomandă magazinul său bogat de odăjdii bisericesti, acoperiminte pentru altar și obiecte pentru biserici de ritul ortodox. Tot felul de steaguri bisericesti, articoli de aramă și lemn precum icoane sfinte.

Cruci din tinichea pentru câmpuri, obiecte pentru împodobirea bisericilor în esecutie frumoasă și după stil.

Provocându-mă la experiența câștigată pot să asigur onorata preoțime, că voi putea satisface pretensiunilor celor mai gingașe.

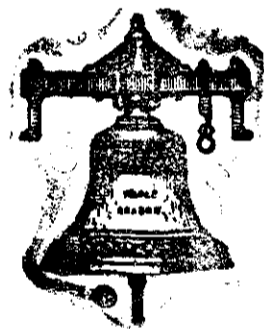
Frideric Höning

Turnătorie, fabrică de clopote și metal,
 arangeată pe motor de vapor.

Arad, strada Rákoczi Nr. 11-28.

S'a fondat la 1840.

Premiat la 1890 cu cea mai mare
 medalie de stat.

Cu garanție pe mai mulți ani și pe lângă cele mai favorabile condiții de platire — recomandă clopotele sale cu patentă ces. și reg. invenție proprie, cari au avantajul că față cu ori-ce alte clopote, la turnarea unui și aceluiasi clopot tare și cu sunet adânc — se face o economie de 20—30%, al greutatea metalului.

Recomandă tot-odată clopote de fer. ce se pot învîrți și postamentele de fer, prin, a căror întrebuintare clopotele se pot acuti de crepăt și chiar și cele mai mari clopote se pot trage fără-ca să se clătine turnul.

Recomandă apoi transformarea clopotelor vechi în coroană de fer, ce se poate învîrți, cum și turnarea din nou a clopotelor vechi, sau schimbarea lor cu clopote nouă pe lângă o supra-solvire nelsemnată.

Liste de prețuri și cu ilustrațiuni — la dorință se trimit gratis.

CONSTANTIN DOBRIN

institut de vopsire și chimie

Lugoș, strada Nedelco nr. 65.

Vopsire și curățire chimică. Tot felul de haine bărbăești, femești și de copii, proderie de mătăsă, uniforme, covoare de pat și masă, tapeturi, dantele, haine de batist și pique etc.

Garnitură de mobile și tapeturi. La dorință se curățesc la casă.

Specialitate: Paltoane de piele, mănuși glacé vopsite negru. haine de doliu se vopsesc negru în 24 de ore.

Perdele se vopsesc și curățesc foarte ieftin.

NOU MOD DE VINDECARE!

Pentru vindecarea radicală

nervilor, morburilor sexuale, de piele și de sânge, dispoziții de slăbire, impotență

in urma nenumăratelor succese recomandăm cu căldură
 institutul renumit de hydro-elektrotherapie

DR. MITZGER TIVADAR

Budapest, VI., Teréz-körut 44 (etagiul I).

Institutul, care e ne întrecut în felul său, e aranjat conform celor mai mari succese tehnice și igienice pe baza modului de vindecare epocal „Kataphorese“. Acest mod de tămăduire vindecă în cel mai scurt timp ori ce boală și asigură cea mai perfectă însănătoșare. În urma rezultatelor grabnice și sigure, solvirea onorariului pentru vindecare se face numai după însănătoșare. — La epistole răspund gratuit. — Săli de așteptare și de consultare separate, separate locuri de intrare și eșire.

Nu trebuie să comandați din Budapesta.

LIPP DEZSŐ

intreprindere de točilărie ♦ GYŐR ♦ strada Kazinczy nr. 18.

Mare magazin de briciuri englezești de cea mai bună calitate, briceaguri de Sollingen, foarfece pentru cusut, crosetat, unghie, croit, păr și barbă. Mașini pentru tunsul părului și bărbii. Mașini automate de ras cu siguranță etc.

Primește točilăria și ascuțirea tuturor obiectelor de mai sus pe lângă prețuri ieftine.

Pentru un nou brici garanță de un an!

Comande din provincia eșteptese prompt și la moment.

Canforii și medici au favoruri.

Intemeiat la 1860.

MÜNZL

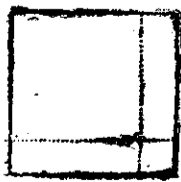
Telefon de stat 213.

prăvălie de pălării și de modă bărbătească Arad.

In galantarele mele se pot vedea totdeauna cele mai cu gust crăvați.

Cămăși albe cu pepturi la modă:

Calitatea A.	3-40 cor.
" B.	4-20 "
" C.	4-80 "

Batiste frumoase în colorile cele mai admirabile

6 bucăți
 3.60 cor.

Ciorapi vând în prețuri extravagant de ieftine. Ciorapi de iarnă și primăvară foarte tari cusuți.

3 părechi de bumbac	1-50 cor.
3 " " cu vrăste	1-74 "
3 " " cu vrăste la modă	1-80 "
3 părechi jumătate lână	2- "
3 " jum. l. cu vrăste	2-20 "

In privința prețurilor emulez cu ori și cine.